DOMSTOLENS DOM
den 11 november 1997 *

I de förenade målen C-359/95 P och C-379/95 P,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Francisco Enrique González Díaz och Richard Lyal, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: Carlos Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

och

Republiken Frankrike, företrädd av Jean-François Dobelle, directeur adjoint vid utrikesministeriets rättsavdelning, Catherine de Salins, sous-directeur vid samma avdelning, och Jean-Marc Belorgey, chargé de mission, vid samma avdelning, samtliga i egenskap av ombud, delgivningsadress: Frankrikes ambassad, 8 B, boulevard Joseph II, Luxemburg,

klagande,

angående två överklaganden av en dom meddelad den 18 september 1995 av förstainstansrätten (första avdelningen i utökad sammansättning) i mål T-548/93, Ladbroke Racing mot kommissionen, i vilka det yrkas att denna dom skall upphävas,

i vilka den andra parten är:

* Rättegångsspråk: engelska.

Ladbroke Racing Ltd, bolag bildat enligt engelsk rätt, företrätt av Jeremy Lever, QC, och Christopher Vajda, barrister, båda med fullmakt från Stephen Kon, solicitor, delgivningsadress: Advokatbyrån Winandy & Err, 60, avenue Gaston Diderich, Luxemburg,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G. C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena C. Gulmann, H. Ragnemalm och R. Schintgen samt domarna G. F. Mancini, P. J. G. Kapteyn (referent), J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch och P. Jann,

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 21 januari 1997,

och efter att den 13 maj 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission (C-359/95 P) och Republiken Frankrike (C-379/95 P) har genom ansökningar, som inkom till domstolens kansli den 22 respektive 27 november 1995, med stöd av artikel 49 i stadgan för Europeiska gemenskapernas domstol överklagat förstainstansrättens dom av den

18 september 1995 i mål T-548/93, Ladbroke Racing mot kommissionen (REG 1995, s. II-2565, nedan kallad den överklagade domen). I denna dom har förstainstansrätten ogiltigförklarat ett beslut av kommissionen i en skrivelse från den senare av den 29 juli 1993 om att avslå ett klagomål från Ladbroke Racing Ltd (nedan kallat Ladbroke) grundat på artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget (nedan kallat det omtvistade beslutet).

2 Den 29 januari 1996 beslutade domstolens ordförande att målen C-359/95 P och C-379/95 P skulle förenas vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

3 Det framgår av punkt 2—7 i den överklagade domen att Ladbroke den 24 november 1989 anförde klagomål (IV/33.374) till kommissionen som riktade sig dels mot Republiken Frankrike med stöd av artikel 90 i EG-fördraget, dels mot de tio största kapplöpningsbolagen i Frankrike och mot Pari mutuel urbain med stöd av artiklarna 85 och 86 i fördraget. Pari mutuel urbain är en intresseorganisation för ekonomiska frågor som bildats av dessa tio kapplöpningsbolag i Frankrike för att förvalta dessa bolags rätt att organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor (nedan kallad PMU).

4 PMU:s förvaltning av kapplöpningsbolagens rätt att organisera detta totalisatorspel säkerställdes inledningsvis genom en "gemensam verksamhet", som bedrevs i enlighet med ett dekret av den 11 juli 1930 om utvidgning av totalisatorspelet utanför hästkapplöpningsbanor, i vilket det — med tillämpning av artikel 186 i finanslagen av den 16 april 1930 — i artikel 1 föreskrevs: "Med jordbruksministerns tillstånd får kapplöpningsbolag från Paris gemensamt i samarbete med kapplöpningsbolag från landsorten organisera och driva totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor." Enligt bestämmelserna i artikel 13 i förordning nr 74-954 av den 14 november 1974 om hästkapplöpningsbolag, skall PMU från dagen för ikraftträdandet med ensamrätt förvalta kapplöpningsbolagens rätt att organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor, eftersom det i dessa bestämmelser föreskrivs att "de kapplöpningsbolag som får organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanorna ... överlåter förvaltningen av detta till en gemensam verksamhet som benämns Pari mutuel urbain". PMU:s ensamrätt skyddas dessutom av ett förbud för andra än PMU att organisera totalisatorspel vid

hästkapplöpningar (artikel 8 i kungörelsen av den 13 september 1985, om reglering av Pari mutuel urbain). Ensamrätten gäller organiseringen av totalisatorspel i utlandet som avser kapplöpningar i Frankrike, liksom organiseringen av totalisatorspel i Frankrike som avser kapplöpningar i utlandet. Även organiseringen av detta slags totalisatorspel är således förbehållen de auktoriserade bolagen och/eller PMU (artikel 15.3 i lag nr 64-1279 av den 23 december 1964 om förlängning av tillämpningstiden för finanslagen för 1965, och artikel 21 i förordning nr 83-878 av den 4 oktober 1983 om hästkapplöpningsbolag och totalisatorspel, punkt 3 i den överklagade domen).

5 Klagomålet avsåg bland annat det sätt på vilket totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanorna är organiserat i Frankrike.

6 Till den del klagomålet riktade sig mot PMU och dess medlemsbolag påstod Ladbroke att det förekom avtal eller samordnade förfaranden mellan de kapplöpningsbolag som var auktoriserade i Frankrike samt mellan kapplöpningsbolagen och PMU, som syftade till att i strid med artikel 85 i fördraget bevilja PMU ensamrätt att förvalta och organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor vid hästkapplöpningar som organiserades eller kontrollerades av nämnda bolag (punkt 5 i den överklagade domen). Beviljandet av ensamrätt för PMU stod även i strid med artikel 86 i fördraget och utgjorde missbruk av dominerande ställning från kapplöpningsbolagens sida (punkt 6 i den överklagade domen).

7 Denna del av klagomålet avsåg även avtal eller samordnade förfaranden som i strid med artikel 85 i fördraget syftade till att stödja en begäran om statligt stöd till PMU samt möjliggöra för PMU att utvidga sin verksamhet till andra medlemsstater än Republiken Frankrike (punkt 5 i den överklagade domen). Klagomålet avsåg även i denna del att överträdelserna av artikel 86 i fördraget, som följde av att PMU hade erhållit olagligt statligt stöd som givit konkurrensfördelar, skulle upphöra. Slutligen upplyste Ladbroke kommissionen om annat missbruk av dominerande ställning från PMU:s sida som bestod i att man utnyttjade spelarna som använde sig av dess tjänster (punkt 6 i den överklagade domen).

8 Till den del klagomålet var riktat mot Republiken Frankrike påstod Ladbroke att Republiken Frankrike hade överträtt artiklarna 3 g (tidigare 3 f), 5, 52, 53, 85, 86, och 90.1 i EG-fördraget, genom att utfärda och bibehålla en lagstiftning som gav dels en rättslig grund åt avtalen mellan kapplöpningsbolagen å ena sidan och mellan dessa och PMU å andra sidan, dels ensamrätt för PMU att ordna totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor, samt föreskrev ett förbud för andra att på annat sätt än med PMU som mellanhand organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor vid hästkapplöpningar i Frankrike. Republiken Frankrike hade enligt Ladbroke även överträtt artiklarna 3 g (tidigare 3 f), 5, 52, 53, 85, 86, och 90.1 i EG-fördraget genom att utfärda och bibehålla en lagstiftning som förbjöd totalisatorspel i Frankrike avseende kapplöpningar i utlandet på annat sätt än genom auktoriserade bolag och/eller genom PMU. Slutligen hade Republiken Frankrike, enligt Ladbroke, överträtt artiklarna 90.1, 92 och 93 i EG-fördraget, på grund av det olagliga statliga stöd som beviljades PMU (punkt 7 i den överklagade domen).

9 Genom det omtvistade beslutet avslog kommissionen klagomålet, grundat på artiklarna 85 och 86 i fördraget, mot PMU och medlemsbolagen med angivande av att artiklarna 85 och 86 i fördraget inte var tillämpliga samt att det inte förelåg något gemenskapsintresse (punkt 13—19 i den överklagade domen).

10 Kommissionen tog inte ställning till den del av klagomålet som riktades mot Republiken Frankrike med stöd av artikel 90 i fördraget. Innan kommissionen fattade det omtvistade beslutet, hade Ladbroke väckt passivitetstalan på den grunden att kommissionen hade underlåtit att begagna sig av de befogenheter som den tillerkänns i artikel 90.3 i fördraget. Förstainstansrätten avvisade denna talan i en dom av den 27 oktober 1994, mål T-32/93, Ladbroke mot kommissionen (Rec. 1994, s. II-1015, punkt 37, punkt 10 i den överklagade domen).

11 I den överklagade domen har förstainstansrätten ogiltigförklarat det omtvistade beslutet på den grunden att kommissionen, innan den hade slutfört sin undersökning av om den franska lagstiftningen var förenlig med konkurrensreglerna i fördraget, slutgiltigt avslog klagomålet i den del det var riktat mot PMU och dess medlemsbolag, med angivande av att artiklarna 85 och 86 i fördraget inte var

tillämpliga och att något gemenskapsintresse inte förelåg. Kommissionen hade därigenom inte uppfyllt sin skyldighet att noggrant undersöka de faktiska och rättsliga omständigheter som klagandena gjort den uppmärksam på, så att beslutet uppfyllde det krav på visshet som skall utmärka ett slutgiltigt beslut som avser huruvida det föreligger en överträdelse eller inte (punkt 50 i den överklagade domen). Kommissionen skulle således ha grundat sin slutsats på en felaktig rättslig tolkning av de förutsättningar under vilka en slutgiltig bedömning kan göras av om de påstådda överträdelserna förelegat eller inte (punkt 51 i den överklagade domen).

12 För en närmare redogörelse av de omständigheter som ligger till grund för tvisten hänvisas till punkt 1—19 i den överklagade domen.

13 Kommissionen har yrkat att domstolen skall

1) upphäva den överklagade domen såvitt det omtvistade beslutet ogiltigförklaras,

2) ogilla talan med stöd av artikel 173 i EG-fördraget, samt

3) förplikta Ladbroke att ersätta rättegångskostnaderna vid såväl förstainstansrätten som domstolen.

14 Republiken Frankrike har yrkat att domstolen skall

1) upphäva den överklagade domen såvitt det omtvistade beslutet ogiltigförklaras, samt

2) bifalla kommissionens yrkanden vid förstainstansrätten.

15 Ladbroke har yrkat att domstolen skall

1) ogilla överklagandena som ingivits i mål C-359/95 P och C-379/95 P,

2) förplikta kommissionen och Republiken Frankrike att ersätta Ladbrokes rättegångskostnader,

3) i andra hand, om domstolen bifaller överklagandena, pröva målet och de punkter i Ladbrokes talan som inte har prövats i mål T-548/93, eller återförvisa målet till förstainstansrätten för att den skall pröva dessa punkter.

16 Kommissionen har anfört tre grunder till stöd för sitt överklagande. För det första har den gjort gällande att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa att, eftersom såväl artikel 90 som artiklarna 85 och 86 i fördraget är tillämpliga i samma mål, kommissionen skall slutföra sin undersökning med avseende på artikel 90 innan den avgör huruvida artiklarna 85 och 86 är tillämpliga eller om det föreligger ett gemenskapsintresse av att utreda klagomålet. Förstainstansrätten har på detta sätt fastställt en prioritetsordning mellan förfarandet enligt rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna 85 och 86 i fördraget (EGT L 13, 1962, s. 204) och fördragsbrottsförfarandet riktat mot en medlemsstat som har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter. Detta är enligt kommissionen oförenligt med dess befogenhet att efter eget skön bedöma vilken del av ett klagomål som skall tas upp först och mot vilka (företagen eller medlemsstaten) förfarandet först skall inledas.

17 Kommissionen har för det andra gjort gällande att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa att denna allmänna princip är tillämplig, trots att en undersökning med avseende på artikel 90 i fördraget inte

är en logisk förutsättning för att kunna bedöma om artiklarna 85 eller 86 i fördraget är tillämpliga. Förstainstansrätten har i föreliggande fall underlåtit att beakta kommissionens bedömning att, oavsett om den franska lagstiftningen skulle vara förenlig med fördraget, vissa förutsättningar, som måste föreligga för att artiklarna 85 och 86 skall kunna tillämpas, inte var uppfyllda samt att det under alla förhållanden saknades tillräckligt intresse för att utreda klagomålet med avseende på artiklarna 85 och 86.

18 För det tredje har kommissionen hävdat att förstainstansrätten har åsidosatt sin motiveringsskyldighet genom att dels inte förklara varför kommissionen skulle vara skyldig att genomföra en undersökning av den franska lagstiftningen med avseende på artikel 90 innan den avslog klagomålet i den del det var grundat på artiklarna 85 och 86 i klagomålet, dels inte ange varför kommissionen inte skulle kunna beakta gemenskapsintresset för att bedöma vilken prioritet som skall ges åt klagomålets olika delar eller på vilket sätt kommissionens bedömning av gemenskapsintresset i föreliggande fall var uppenbart felaktig.

19 Även Republiken Frankrike har åberopat tre grunder till stöd för sitt överklagande. För det första skulle förstainstansrätten ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte ha beaktat domstolens rättspraxis, enligt vilken artiklarna 85 och 86 i fördraget inte kan tillämpas på företag så länge det finns gällande statliga åtgärder som hindrar företagens handlingsfrihet — vilket var fallet i föreliggande mål — från och med år 1974.

20 Kommissionen har med anledning av den franska regeringens första grund påpekat att det är nödvändigt att skilja mellan statliga åtgärder som innebär att företagen åläggs att agera på ett sätt som strider mot artiklarna 85 och 86 i fördraget och sådana åtgärder som, utan att ålägga ett visst agerande som strider mot dessa bestämmelser, ändå ger upphov till ett rättsligt ramverk som begränsar konkurrensen. I det första fallet anser kommissionen att artikel 85 är tillämplig på företagens agerande, trots att det föreligger nationella lagstadgade skyldigheter, och oberoende av en eventuell tillämpning av artiklarna 3 g, 5 och 85 i fördraget med

avseende på dessa statliga åtgärder. Kommissionen har nämligen hävdat att ett företag kan och bör, med stöd av gemenskapsrättens företräde och den direkta effekten av artikel 85.1 och artikel 86 i fördraget, vägra att rätta sig efter en statlig åtgärd genom vilken ett visst agerande föreskrivs som strider mot dessa bestämmelser.

21 I det andra fallet kan däremot artikel 85, under vissa omständigheter, inte tillämpas. Detta är fallet i föreliggande mål, där lagstiftningen från år 1974 inte ålägger de största hästkapplöpningsbolagen en skyldighet att ingå avtal utan föreskriver att ensamrätten att organisera totalisatorspel utanför hästkapplöpningsbanor skall överlåtas på PMU. Konkurrensbegränsningen följer således direkt av den nationella lagstiftningen och saknar samband med företagets agerande.

22 Den franska regeringen har som andra grund anfört att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte beakta fast rättspraxis, enligt vilken en person som i enlighet med förordning nr 17 inkommer med en ansökan inte har rätt att kräva ett slutgiltigt beslut om den påstådda överträdelsen av artiklarna 85 och 86 i fördraget. Förstainstansrätten har, enligt den franska regeringen, nämligen underlåtit att beakta kommissionens motivering av att det saknas ett gemenskapsintresse av att utreda klagomålet. Motiveringen bygger på den omständigheten att det sedan år 1974 beror direkt på lagstiftningen att det inte finns någon konkurrens på den franska marknaden för totalisatorspel. Detta medför att en eventuell fastställelse av att artiklarna 85 och 86 har överträtts av kapplöpningsbolagen och PMU inte får någon ändamålsenlig verkan för konkurrenssituationen från och med den dagen. När det gäller perioden före år 1974 skulle fastställelsen av en överträdelse av reglerna i fördraget endast medföra att skadestånd utdöms, vilket kommissionen saknar behörighet att utkräva.

23 Som tredje grund har den franska regeringen anfört att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ifrågasätta kommissionens befogenhet att efter eget skön besluta om den skall vidta åtgärder mot en medlemsstat på grund av att dess lagstiftning strider mot fördraget.

24 Det kan konstateras att kommissionen och Republiken Frankrike — visserligen med olika formuleringar och syften — med ovan anförda grunder har bestritt

förstainstansrättens bedömning att kommissionen först borde ha slutfört sin undersökning av om den franska lagstiftningen var förenlig med konkurrensreglerna i fördraget innan den slutgiltigt avslog klagomålet grundat på artiklarna 85 och 86 i fördraget.

25 Det finns därför anledning att pröva denna bedömning samt de argument som anförts till stöd för bedömningen.

26 Förstainstansrätten har i punkt 46 i den överklagade domen konstaterat att kommissionen hade "påbörjat förfarandet för granskning av sökandens klagomål, grundat på artikel 90 i fördraget, för att göra en bedömning av förenligheten av den nationella franska lagstiftningen med övriga bestämmelser i fördraget och att detta förfarande fortfarande pågår". Enligt förstainstansrätten borde man "följaktligen göra en bedömning av om kommissionen slutgiltigt kunde ogilla sökandens klagomål grundat på artiklarna 85 och 86 i fördraget samt förordning nr 17 utan att dessförinnan ha avslutat bedömningen av klagomålet till den del detta grundade sig på artikel 90 i fördraget".

27 I punkt 47 har förstainstansrätten påpekat att "kommissionen, inom ramen för det skriftliga förfarandet och under den muntliga förhandlingen, har påstått att det konkurrensproblem som har framkommit genom sökandens klagomål inte kan lösas på annat sätt än genom en bedömning av förenligheten av den nationella franska lagstiftningen avseende PMU:s lagstadgade monopol med reglerna i fördraget och genom ett eventuellt ingripande i enlighet med artikel 90 i fördraget och att denna bedömning följaktligen är prioriterad, eftersom resultatet kommer att vara tillämpligt för alla tidigare eller framtida avtal mellan tävlingsbolag (svarsinlagan, punkt 46)". Förstainstansrätten anser följaktligen att "bedömningen — med avseende på artiklarna 85 och 86 i fördraget — av uppträdandet från tävlingsbolagens och PMU:s sida som angivits av Ladbroke i dennes klagomål, inte har kunnat utföras på ett fullständigt sätt utan en föregående granskning av den nationella lagstiftningen i förhållande till bestämmelserna i fördraget".

28 För det fall kommissionen skulle konstatera att den berörda nationella lagstiftningen var förenlig med bestämmelserna i fördraget måste, enligt förstainstansrät-

ten, den omständigheten att kapplöpningsbolagens och PMU:s agerande var förenligt med den ifrågavarande nationella lagstiftningen även innebära att deras agerande var förenligt med artiklarna 85 och 86 i fördraget. Om det aktuella agerandet inte var förenligt med denna lagstiftning skulle frågan däremot kvarstå huruvida det utgör en överträdelse av artiklarna 85 och 86 i fördraget (punkt 48 i den överklagade domen). Om kommissionen, å andra sidan, skulle konstatera att lagstiftningen strider mot fördraget, skulle den därefter vara skyldig att ta ställning till om den omständigheten att bolagen och PMU har följt bestämmelserna i denna lagstiftning skulle kunna föranleda att åtgärder vidtas mot dessa i syfte att få överträdelserna av artiklarna 85 och 86 att upphöra (punkt 49 i den överklagade domen).

29 Förstainstansrätten har sålunda konstaterat, i punkt 50 i den överklagade domen, att "man [kan] inte anse att kommissionen — när den fattade beslutet att slutgiltigt ogilla sökandens klagomål grundat på artiklarna 85 och 86 i fördraget utan att [dessförinnan] ha avslutat granskningen av den franska nationella lagstiftningens förenlighet med bestämmelserna i fördraget — har uppfyllt sin skyldighet att noggrant granska de faktiska och [rättsliga] omständigheter som sökandena har gjort den uppmärksam på ..., så att den uppfyller det [krav på visshet] som bör utmärka ett slutgiltigt beslut som avser huruvida det föreligger eller inte föreligger en överträdelse ... Kommissionen hade alltså på det stadiet inte rätt att dra slutsatsen att de ovan nämnda bestämmelserna i fördraget inte var tillämpliga på de största franska kapplöpningsbolagen och PMU — som ifrågasatts av sökanden — och som en följd av detta dra slutsatsen att det inte förelåg något gemenskapsintresse av att konstatera de av sökanden påstådda överträdelserna, på grund av att det rörde sig om gamla överträdelser av konkurrensreglerna".

30 Förstainstansrättens argument bygger således på antagandet att bedömningen av om företagens agerande är lagenligt med avseende på artiklarna 85 och 86 i fördraget, då företagen följer nationell lagstiftning, samt om det föreligger intresse av att inleda ett förfarande mot dessa företag, skall ske med hänsyn till om denna lagstiftning är förenlig med fördraget eller inte.

31 Det kan i detta hänseende påpekas att en nationell lagstiftnings förenlighet med konkurrensreglerna i fördraget inte skall anses avgörande vid en bedömning av om

artiklarna 85 och 86 i fördraget är tillämpliga på hur de företag agerar som följer denna lagstiftning.

32 Även om det är riktigt att bedömningen, med avseende på artiklarna 85 och 86 i fördraget, av kapplöpningsbolagens och PMU:s agerande kräver att den franska lagstiftningen dessförinnan har undersökts, syftar denna undersökning emellertid endast till att fastställa vilken inverkan denna lagstiftning eventuellt har på företagens agerande.

33 Artiklarna 85 och 86 i fördraget avser nämligen enbart sådant konkurrensbegränsande agerande som företagen på eget initiativ har medverkat till (se vad beträffar artikel 86 i fördraget dom av den 20 mars 1985 i mål 41/83, Italien mot kommissionen, Rec. 1985, s. 873, punkt 18—20, av den 19 mars 1991 i mål C-202/88, Frankrike mot kommissionen, kallad Terminaux, Rec. 1991, s. I-1223, punkt 55 och av den 13 december 1991 i mål C-18/88, GB-Inno-BM, Rec. 1991, s. I-5941, punkt 20). Om företagen åläggs att agera på ett konkurrensbegränsande sätt i nationell lagstiftning eller om denna lagstiftning ger upphov till ett rättsligt ramverk som omöjliggör ett konkurrensmässigt agerande från företagens sida, är artiklarna 85 och 86 inte tillämpliga. Som framgår av dessa bestämmelser orsakas inte konkurrensbegränsningen i en sådan situation av företagens eget agerande (se även dom av den 16 december 1975 i förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, Rec. 1975, s. 1663, punkt 36—72, samt i synnerhet punkterna 65 och 66 samt 71 och 72).

34 Däremot kan artiklarna 85 och 86 tillämpas om det visar sig att den nationella lagstiftningen lämnar rum för en konkurrens som kan hindras, begränsas eller snedvridas genom företagens eget agerande (se dom av den 29 oktober 1980 i förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Rec. 1980, s. 3125, av den 10 december 1985 i förenade målen 240/82, 241/82, 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 och 269/82, Stichting Sigarettenindustrie m. fl. mot kommissionen, Rec. 1985, s. 3831, samt av den 17 juli 1997 i mål C-219/95 P, Ferriere Nord SpA mot kommissionen, REG 1997, s. I-4411).

35 Inom ramen för kommissionens undersökning av om artiklarna 85 och 86 i fördraget är tillämpliga på företagens agerande är således en föregående undersökning av om den nationella lagstiftningen har inverkat på detta agerande endast av betydelse för frågan om denna lagstiftning lämnar rum för en konkurrens som kan hindras, begränsas eller snedvridas genom företagens eget agerande.

36 Av det ovan anförda följer att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa att kommissionen grundade sin slutsats på en felaktig rättslig tolkning av de förutsättningar under vilka en slutgiltig bedömning kan göras av om de påstådda överträdelserna förelegat eller inte, när kommissionen, innan den hade slutfört sin undersökning av om den franska lagstiftningen var förenlig med konkurrensreglerna i fördraget, slutgiltigt avslog klagomålet med angivande av att artiklarna 85 och 86 i fördraget inte var tillämpliga samt att något gemenskapsintresse inte förelåg.

37 Den överklagade domen skall därför upphävas utan att det är nödvändigt att pröva de övriga argument som klagandena har framfört.

Återförvisning av målet till förstainstansrätten

38 I artikel 54 första stycket i stadgan för Europeiska gemenskapernas domstol föreskrivs att om överklagandet är välgrundat skall domstolen upphäva förstainstansrättens avgörande. Domstolen kan själv slutligt avgöra ärendet, om detta är färdigt för avgörande, eller återförvisa ärendet till förstainstansrätten för avgörande.

39 Tvisten är inte färdig att avgöras, eftersom förstainstansrätten inte har prövat Ladbrokes talan i dess helhet. Ärendet skall således återförvisas till förstainstansrätten.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

1) Förstainstansrättens dom av den 18 september 1995 i mål T-548/93, Ladbroke Racing mot kommissionen, upphävs.

2) Ärendet återförvisas till förstainstansrätten.

3) Beslut om rättegångskostnader kommer att meddelas senare.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm Schintgen

Mancini Kapteyn Murray Edward

Puissochet Hirsch Jann

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 november 1997.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare Ordförande